

Autor: Serguei Dmitriev (Radio France International)

Text original: <http://ru.rfi.fr/rossiya/20160816-davai-ne-budem-govorit-o-zverstvakh>

Madina Magomadova és defensora dels drets humans txetxena, directora de la ONG Mares de Txetxènia, que des de principis de la primera guerra txetxena es dedica a buscar gent desapareguda durant el conflicte. Tot i els nombrosos atacs i amenaces Madina Magomadova és gairebé l'última persona a Txetxènia capaç de donar la seva opinió, diferent a la versió oficial del govern local. En aquesta entrevista a la versió russa de *Radio France International* ens explica com els habitants de Txetxènia no creien que pogués començar la guerra, i per què se n'absté de parlar de l'horror.

El 26 de Novembre van entrar a Grozny els primers militars russos, i la mateixa tarda vam abandonar la ciutat. Els meus germans i jo sempre havíem viscut a Grozny. Jo vivia prop d'aquí, al següent carrer, al centre. Encara hi estic registrada, tot i que ni tan sols hi queda la casa. Vam marxar al poble dels pares. Els meus germans i germanes tenien fills petits, dotze. Els meus germans ens van portar a tots, als nens, les dones i les germanes, cap al poble. Vivíem a l'espera que algun dia tot això acabés. No hi havia electricitat. A vegades l'encenien, però normalment no n'hi havia. Quan Txetxènia ja era rodejada pels militars russos, encara teníem l'esperança que el món no ho permetria això. Recordo com el meu germà, que ara és mort, va encendre la radio del cotxe, i escoltàvem les notícies del canal *Svo body*

. Diferents notícies, russes i internacionals. I teníem l'esperança que el món diria: “Això no és pot fer, torneu els militars a la base. Deixeu Txetxènia tranquil·la.” Malauradament, això no va passar. Els militars van creuar la frontera. Això va ser l'11 de novembre. Encara manteníem l'esperança, fins i tot quan ja havien creuat la frontera; i després, quan hi havia les primeres víctimes. Recordo que feia molta por. Corria informació que estaven detenint a tots els txetxens a fora de Txetxènia, a Moscou. I a Moscou hi teníem dos germans. Evidentment, la família estava molt preocupada, com tot el poble txetxè.

Van anunciar que calia fer una manifestació. Recordo que aquell dia queia neu humida, era el mes de desembre. Va venir gent de tots els municipis de Txetxènia. Vam fer una cadena per tota l'autopista. Demanàvem la pau. Però res. Quan vam saber que la brigada havia entrat a Grozny el dia 31, era irreal. Semblava una pel·lícula de terror, que avui ensenyen i demà s'acaba. Vam posar les notícies: mostraven com cremava Grozny, com cremaven les cases: edificis alts de molts pisos. Com bombardejaven, com volaven els coets.

Dos dels meus germans van anar a Grozny el 27 de desembre. Van dir que anaven a Urus-Martan, la ciutat més propera, per intentar trucar a Moscou. Estàvem tots preocupats, ja que si els moscovites arrestaven als txetxens, també els podien arrestar a ells. Ens van dir: “Si des d’Urus-Maratan no podem trucar, anirem a Grozny. No us preocupeu, tornarem.” Al vespre van aparèixer les primeres víctimes al poble. Van portar tres nois morts, d’uns 25-30 anys com a molt. Eren les primeres víctimes de la guerra al nostre poble. Cada dia anàvem a altres municipis per aconseguir alguna informació dels nostres germans que eren a Grozny. Així vam passar una setmana. Arribava informació terrible, que a la ciutat hi havia molts morts, que hi ha atacs militars. L’onze de gener ens van portar el nostre germà afusellat en un cotxe privat. El portaven uns individus que no coneixíem. Els txetxens tenen aquest costum: s’ajuden molt mútuament quan hi ha una tragèdia. Llavors tots els txetxens que tenien mitjans de transport propis els utilitzaven per a transportar els morts a les seves cases, i als ferits als hospitals. Els nois que ens van portar el meu germà van ser dels primers que, posant la seva vida en perill, ajudaven als altres. El van portar seguint l’adreça del passaport. Vam enterrar el meu germà i, quan va acabar l’enterrament, vaig marxar de casa. Necessitava trobar informació sobre el meu altre germà.

Vaig córrer cap a Grozny a través de la via oest, a través de Malgobek. Encara no entenc com vaig sobreviure. Era una imatge terrible: sobre la ciutat hi havia un núvol de fum negre, en alguns llocs hi veies gent ennegrida, morta de pena, que sortia dels soterranis. A vegades, quan travessàvem pobles buits on fèiem la recerca hi trobàvem animals de companyia voltant... Vaig caminar per Grozny més de dues setmanes, exactament no ho recordo, i vaig arribar al centre. Com hi vaig arribar, tampoc no ho recordo, era com un malson horrorós. Anava de casa en casa, dormia als soterranis, on hi trobava gent. A vegades dormia a llocs on no hi havia ningú. El més important era protegir-se dels bombardejos. Els atacs d’artilleria i bombardejos continuaven. Vaig anar fins al centre, on hi tenia una coneguda, d’Armènia, i gràcies a ella vaig saber que els meus dos germans havien estat a casa seva. Hi van menjar i ella els va demanar que no marxessin: “Diuen que hi haurà treva, quedeu-vos, és perillós sortir.” Però no van fer cas. El meu germà que va morir afusellat va dir: “Si fan tot això, al poble potser ja són tots morts i no queda ningú per enterrar-los. No em puc quedar aquí.” Van marxar de casa seva i, pel que m’ha explicat altra gent, a uns 150-200 metres els va aturar la policia. Al germà gran el van disparar. El van ferir de bala prop del cor. A l’altre el van disparar a la cama esquerra dos cops, el van posar dins el cotxe i se’l van endur. Quan ho vaig sentir, vaig marxar de la ciutat. Vaig saber que als detinguts els portaven a Mozdok, i hi vaig anar. Per a mi, així va començar la guerra.

Quan Txetxènia ja era rodejada pels militars russos, encara teníem l’esperança que el món no ho permetria això.

Aquesta guerra va trencar la meva família, com en va trencar tantes altres. La meva família és un exemple de com se’ns va esguerrar la vida. Érem deu criatures: cinc nenes i cinc nens. Els pares eren analfabets, però ens van educar a tots. L’any 94 la germana petita va acabar els estudis a MGU, la universitat estatal de Moscou, i la tardor del mateix any va començar la guerra. Els pares havien marxat deportats descalços, van sobreviure la fam, el fred, la mort d’éssers propers. Tretze anys després de la deportació van tornar. Van tenir fills, els van pujar i, just quan la seva filla petita havia acabat els estudis i per fi podien viure tranquils, en aquell moment, l’any 93, el seu món es va trencar. La mare no va suportar la mort del germà gran i la desaparició del segon germà, que encara no hem trobat. Es va posar malalta, va tenir un infart. Va passar set anys encastada al llit, i va morir al 2004. El pare va morir l’any passat. Tampoc va superar aquest dolor. Quan seiem a sopar deia: “Hauríem suportat l’enterrament del fill mort si almenys haguessin trobat el desaparegut.” És molt difícil.

A vegades em diuen: “Us han restaurat la ciutat, us han construït edificis, carreteres, cases.” Però jo no ho veig tot això. Sembla difícil que una persona camini per la ciutat i no vegi què hi ha al voltant. Però això passa. Quan pateixes, t’és igual que hi hagi ciutat o no.

Quan vaig tornar a Gozny per segon cop, a finals de març del 95, el conflicte armat havia acabat. Recordo que a la ciutat no hi havien cotxes, només vehicles militars. S’havia d’anar pel caminet del mig de la carretera, perquè tan a la dreta com a l’esquerra hi havien cossos de gent que havia explotat per les mines. La ciutat n’era plena. Encara no entenc com vaig poder fer tot aquell camí. No comprenia què feia. Des del barri de Staropromyslovsky anava a peu fins al límit esquerra de la ciutat de Grozny, a la base de Khankal, on portava les negociacions amb els militars sobre la recerca del meu germà. Cada dia anava a peu a Khankal i tornava al vespre. No sé dir quants quilòmetres feia, però és una distància molt llarga, més de deu quilòmetres. No hi havia aigua potable. Bevíem aigua que es filtrava pels tubs antics dels soterranis. No hi havia aigua potable en tota la ciutat. En aquestes condicions horribles anava per la ciutat.

No crec que la guerra hagi acabat. No hem enterrat els morts, no hem trobat als desapareguts.

Tots teníem l'esperança que ho podríem sobreviure, que podríem acabar amb les conseqüències de la primera guerra. El sol fet de pensar que podria començar una segona guerra esgarrifava. Quan en el període d'entreguerres un del ministres de Maskhadov em va dir que podríem estar buscant els desapareguts més de trenta anys li volia esgarrapar la cara, el volia matar. Però han passat vint anys i no hem trobat a ningú. I no només això, els qui busquen als seus familiars van morint. I cada dia són menys i menys. Marxen, i s'emporten amb ells aquest dolor.

A la primera guerra van desaparèixer 1538 persones. Aquesta llista la vam extreure de tres llistes. Jo hi vaig participar. Eren la llista oficial del govern rus, la llista de Creu Roja Internacional i la llista dels desapareguts que tenien els representants de Maskhadov. Vam ajuntar-les i vam suprimir els que es repetien, amb un resultat de 1538 persones. D'aquestes, a dia d'avui no se n'ha trobat ni una. L'únic que s'ha fet, va ser en el període d'entreguerres, que es va crear un grup que realitzava exhumacions. Es van exhumar 355 cadàvers, molts dels quals eren militars russos. Al començaments de la guerra van quedar 157 cadàvers sense identificar. A la segona guerra encara en van morir i desaparèixer més. A la primera guerra oficialment van morir 150 mil i a la segona, n'estic segura, en van morir més de 350 mil. I això que el poble txetxè és tan sols un milió. Dels que van desaparèixer a la segona guerra, tampoc no van trobar ningú. A l'abril-maig del 1995 vam crear una organització. Quan ens dirigíem a les instàncies russes ens deien que ens rebrien sols quan forméssim algun tipus d'organització. Llavors vam crear la ONG “Mares de Txetxènia”. No ens imaginàvem que ens tocaria treballar tant de temps. Esperàvem que la organització al cap d'un temps esdevingués innecessària, que la dissoldríem, però a dia d'avui encara treballem, i encara no hem trobat a ningú.

Van intentar amagar els rastres de la guerra, però tot i que no la vegis, la guerra continua a la consciència de la gent, a la seva memòria.

No crec que la guerra hagi acabat. Molts diuen: “Ha acabat, han construït parcs, cases, gratacels”. No, no ha acabat. Gent molt rellevant ha dit que la guerra sols acaba un cop s’ha enterrat l’últim soldat mort a la batalla. Els morts encara no els hem enterrat, als desapareguts encara no els hem trobat. Fins ara encara no s’ha creat una comissió d’investigació. Hi hauria d’haver una comissió federal. En altres països, en altres continents, n’hi ha, que s’anomenen “Comissió de Veritat”. Fins que no hi hagi una “Comissió de Veritat” d’aquest tipus, fins que no es facin les exhumacions, per als familiars dels desapareguts la guerra continuarà.

Ja fa molts anys que visc sense televisió. En tinc, però no la puc encendre. Quan veig a les notícies que en el país “x” hi ha guerra, que s’hi maten persones, sempre recordo el que vaig patir. Sempre em fa mal veure, sentir i llegir sobre la guerra. Abans viatjava molt pel món, parlava sobre la guerra, la primera i la segona. Quan organitzaven un acte em deien: “No parlis del terror. Millor no parlem de les crueltats, parlem-ne d’una manera suau.” Això no m’agradava, protestava. Però els últims anys ho vaig entendre: la gent es cansa de tot això. La consciència no ho pot aguantar. Avui en dia la meva consciència no pot suportar que hi hagi guerra al món. Llavors podia, tenia força. Però ara moltes dones amb qui col·laborava ja no hi són. Cada dia sento que una ha mort, que l’altra ha mort. I el meu cervell n’està cansat. Penso que de la mateixa manera que el meu cervell es cansa, estan cansades moltes persones que han sobreviscut les dues guerres terribles de Txetxènia.

Quan estudiava a l’escola, ens deien que la primera guerra del Caucas va durar 25 anys. I ens semblava impossible que una guerra pogués durar 25 anys, era molt de temps. I ara fa vint anys de la primera guerra, i per a mi encara no ha acabat.

El programa de restauració de Grozny es deia “Cap rastre de la guerra”. Pretenia netejar tot el que recordés a la guerra. Ho van netejar tot, però la memòria roman. Si surts una mica del centre, tan sols dos quilometres, s’hi pot veure una gran casa. Les parets aguanten, on hi havia finestres, ara hi ha arcades, i dins la casa han crescut uns arbres. Això no és gaire lluny, on comença el municipi de Michurin. Al centre van intentar amagar els rastres de la guerra, però tot i que no la vegis roman a la consciència de la gent, a la seva memòria. Roman fins i tot a la memòria del nens que llavors tenien cinc o sis anys. Ells ho recorden tot.